

TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 3

December 1912

N:º 12

Prenumerationspris inkl. postarvode:
För helt år Kr. 5: —
Lösenummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I SUNDSVALL G. HELLGREN.
RIKSTELEFON 160.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.
Boktryckeri-Actiobolaget i Sundsvall 1912.

Prenumerationsanmälan

för år 1913.

Med detta nummer avslutas tredje årgången af Tidskrift för Brandväsendet. Utgifvandet kommer att med oförändrad plan fortsattas under år 1913. Då denna plan nu torde få anses vara väl känd, anse vi oss här icke behöfva framställa densamma, utan hänvisa till i detta häfte intagen innehållsförteckning.

Då tidskriften så att säga är brandchefernas egen, taga vi oss friheten uppmana hvar och en i sin stad att icke förtrötts i öfversändandet af bidrag till densamma i form af sakliga utredningar, diskussioner, meddelanden om nya rön och erfarenheter, organisationsspörsmål, förordningar, brandordningar, byggnadsfrågor m. m. och icke minst eldsvådor. Därvid bör ej förglömmas, att det icke alltid är de stora händelserna, som äro de viktigaste, ty en liten detaljförändring i det ena eller andra kan mången gång vara lärorik för andra, en obetydlig eldsvåda kan på grund af dess orsak och förlopp lämna större behållning i fråga om lärdomar än en storbrand med helt vanligt förlopp. Fabrikanter och leverantörer uppmanas att gifva red. meddelanden om nyheter inom resp. brancher.

Prenumeration sker vid hvarje postkontor eller genom rekvisition hos utgifvaren.

Svenska Brandchefsföreningen.

Ur protokoll, hållet vid sammanträde med föreningens styrelse i Stockholm den 23 Oktober.

§ 1.

Behandlades ett i pressen under rubrik »Til Sveriges Landskommuner» intaget meddelande från Svenska Brandmannaförbundet, däri förbundet offentliggör, att inom »detsamma tillsatts s. k. »brandkonsulenter» att tillhandagå kommuner med »råd och upplysningar samt uppgöra förslag i organisationsfrågor rörande brandväsendets ordnande». — Efter öfverläggning och sedan samstämmigt framhållits, att brand-

mannaförbundets föreliggande åtgörande i sina konsekvenser kunde komma att leda till raka motsatsen än hvad som, enligt åberopade meddelande, åsytats, beslöts, att till brandförsäkringsanstalterna Stockholms Stads Brandförsäkringskontor, Städernas Allmänna Brandstodsbolag, Försäkringsbolaget Allmänna Brand och Tarifföreningen afläta skrivelser af följande innehåll:

Till . . . Vid sammanträde denna dag med Styrelsen i Svenska Brandchefsföreningen, därvid jämväl närvarit Stockholms stads brandchef, Herr Kaptenen m. m. A. Svinhufvud, har till pröfning upptagits Svenska Brandmannaförbundets i tidningarna offentliggjorda meddelande att förbundet bland personalen vid en del af Sveriges brandkårer utsett vissa personer att, under namn af »brandkonsulenter», tillhandagå kommunalstyrelser i landsamhällen med »råd och upplysningar äfvensom att uppgöra förslag i organisationsfrågor rörande brandväsendets ordnande».

De af Brandmannaförbundet utsedda personerna äro genom sin tjänsteställning bundna vid den brandkår hvar på sin plats tillhöra, hvadan vi taga för gifvet, att de områden, som i första hand komma att utnyttjas för angifna konsulentverksamhet, skulle blifva den landsbygd, som gränsar intill respektive städer. Vi inse mycket väl behofvet af att den städerna omgifvande landsbygden, där förutsättningarna för en ur brandsynpunkt ytterst farlig byggnadsverksamhet mera än annorstädes göra sig gällande, ofta kan vara i behof af en ordnande och ledande hand vid brandsläckningsfrågors afgörande, men denna ordnande hand bör icke vara brandsoldatens vid stadsamhällets brandkår i annan mån än att hans verksamhet härvidlag sker på uppdrag af och under kontroll af stadens ansvarige brandchef. De skäl, som ligga till grund för vår uppfattning i denna sak, synas oss, såvidt vi kunna finna, vara fullt afgörande. Förhållandena äro nämligen, utan nämnvärda undantag, alltid sådana, att den städerna omgifvande landsbygden i snart sagt hvarje fall saknar tillräckliga medel att kunna helt fristående och tillfredsställande ordna brandväsendet inom de på densamma spridda, tätbebyggda, i regel mycket eldfarliga samhällena. Dessa samhällen blifva sålunda, då allvarligare eldsförhållanden uppstå, i mer eller mindre grad beroende af den hjälp, som kan erhållas från det större närliggande stadssamhället. Af synnerlig vikt är därför, att de medel och möjligheter det mindre samhället äger, tillvaratagas på så sätt, att den

hjälp, som eventuellt kan erhållas, också kan i möjligaste grad utnyttjas, hvilket gifvetvis kan ske utan att samhällets fristående verksamhet i eldsläckningsarbetet — så långt detta är möjligt — inskränkes. En gifven följd häraf är, att den rådgifvande verksamheten, i de fall, där dylik önskas, bör utföras af eller genom den ansvarige brandchefen och icke genom den enskilde oansvarige brandmannen.

Som allmänt omdöme om brandmannaförbundets ifrågasatta brandkonsulentverksamhet vilja vi framhålla, att en verksamhet, bedriven af personer, som med några få undantag när, för dylikt arbete sakna alla förutsättningar, kan medföra betänkliga följder.

Då denna konsulentfråga i sig innebär konsekvenser, som jämväl kunna påkalla Eder beaktande, hafva vi härmed velat bringa till Eder kännedom vår uppfattning af densamma. — Högaktningsfullt. — För Svenska Brandchefsföreningen. Dess styrelse (namn). A. Svinhufvud.

Som ofvan.

Robert Mossberg,
anmodad sekreterare.

Godkännes. Stockholm den 28. Oktober 1912.

Elof Tegnér, A. Svinhufvud, Knut Öhlin, Otto v. Malmberg.

Om brandmurar

enligt Förslag till Byggnadsstadga för Riket § 54, mom. 1, fjärde stycket.

I F. t. B. St. § 54, mom. 1, fjärde stycket stadgas att »brandmur icke får uppbära bjälklag, ej heller må rökgångar, luftföror eller dylikt dragas i densamma.» Motiveringen framhåller (sid. 98), hurusom, då hvarje försvagande af en brandmur hindrar denna att fylla sitt ändamål, det gifvetvis måste stadgas förbud mot att i densamma draga rör eller anbringa bjälkar.

Hvad detta stadgande angår, så finnas bestämmelser om denna sak redan införda i en del städers B. O. t. ex. Gefle § 6, mom. 1; Sundsvall § 83, mom. 1; Malmö, Norrköping, Helsingborg, Kalmar B. O. medgifva att under vissa villkor brandmur må uppbära bjälklag samt i dem må anbringas rökgång, luftföror e. d.

Det är emellertid egendomligt, att F. t. B. St. icke samtidigt med dessa stadganden utfärdat förbud mot att göra öppning i brandmur mellan tomter. Af hvilket skäl Svenska Brandchefsföreningen i sin skrivelse till Konungen af den 4 Dec. 1909 (Se T. f. B., Band 1 1910, sid. 13—14) underlåtit att på denna punkt göra underdånig hemställan, känna vi ej. Det borde ju enligt F. t. B. St. utgöra den väsentligaste skillnaden mellan en brandmur och en bygnads andra begränsningsmurar just detta, att brandmuren ej må vara försedd med öppningar eller något, som kan innebära ett försvagande af brandmuren och sålunda hindra den från att verkligen blifva en effektiv begränsning och ett fast bälverk mot elden. En öppning i en brandmur, antingen denna är ett fönster eller en dörr, är och förblir en svag punkt, och garantier för, att en eld icke skulle genomflyta det bäst konstruerade eldsäkra glas eller en god brandskydds-dörr, existera icke. Anbringas i en brandmur mellan tomter öppningar, så sjunker allt efter öppningarnas antal och det sätt, på hvilket dessa öppningar utfyllas, värdet af brandmuren såsom sådan och kan i vissa fall t. o. m. nedgå till noll, om man tillsluter öppningarna med icke ens eldsäkra konstruktioner.

Och just på denna punkt synda de flesta B. O. som medgifva öppning i brandmur. Och hvad som är ännu mera egendomligt, är den inkonsekvens, som därvid är rådande.

Så t. ex. bestämmer Gefle B. O. att i brandmur eldrör icke må ledas eller bjälke inläggas, § 26, mom. 1. Men omedelbart efter medgifves, att öppning må göras med Byggnadsnämnds tillstånd och under förutsättning att öppningen utfylles med järndörr, alltså med en icke en gång eldsäker (= lägsta graden af motståndskraft mot eld) konstruktion. (Jämför Ahlströms handbok sid. 137!) En dylik brandmurs värde kommer betänkligt nära nollpunkten, och utsikten till att under dylika förhållanden begränsa en utbruten eldsvada till det objekt, inom hvilket den utbrutit, torde vara skäligen liten. Men det är ju just det, som brandmuren skulle åstadkomma!

Sundsvalls B. O., § 8, mom. 1 är konsekvent. Den förbjuder både det ena och det andra.

Helsingborgs B. O., § 24, mom. 2 medgifver att brandmur må uppbära bjälklag samt i mom. 3 anbringande af röckanaler o. d. i brandmur, endast de ej genera eller skada granne § 24, mom. 6 samt anbringandet af öppningar för fönster och dörrar § 24, mom. 5, men kräfvat att grannes samtycke skall föreligga, samt att öppning skall fyllas med järnlucka eller eldfast glastegel. Hvad den förra konstruktionen angår, är den ju, såsom ofvan framhållits, ej ens eldsäker, och hvad den senare beträffar, så äro de glastegelstenar, som i praktiken komma till användning i staden, icke blott icke eldfasta (= högsta graden af motståndskraft mot eld; sådana finnas icke af glas!), utan icke ens eldsäkra, enär de anbringas i muröppningarna på ett sådant sätt, att de redan på ett tidigt stadium af branden springa sönder redan på grund af utvidgningen. Sedan är vägen fri.

Som kuriosum må nä anföras, hurusom i samma stads B. O., § 35, trettonde och fjortonde styckena, bestämmelser rörande hissar, anbefalles öppningars i hiss-schakten — där man kan nöja sig med eldsäkra konstruktioner — utfyllande med materialier af större motståndskraft mot eld än dem, som anses behöfvast i brandmur. Så anbefaller trettonde stycket tråddörr, som på båda sidor och alla kanter är tätt beklädd med plåt af järn eller annan eldhärdig metall. I fjortonde stycket föreskrives för fönsteröppning trådglas af minst 10 mm. tjocklek. Dessa tvenne konstruktioner, den plåtklädda tråddörren och det 10 mm. tjocka trådglaset äro af afsevärdt större motståndskraft eller för att använda B. O:s term eldhärdiga än hvad järndörren och glastegelstenarne äro. Alltså anser Helsingborgs B. O. att en öppning i en brandmur mellan tomter är i behof af mindre skydd mot eld än omfattningssväggen i ett hiss-schakt. En något egendomlig konsekvens!

Malmö B. O. föreskrifver i § 24, mom. 5, likaledes järnlucka i öppning i brandmur, men har genom tillägget: »eller annorledes göras brandfri», tillförsäkrat sig möjlighet att åstadkomma effektivare utfyllning af öppning i brandmur än de andra citerade B. O. Enahanda är förhållandet med Kalmar B. O. § 20, mom. 8.

Enligt Norrköpings B. O., § 17, mom. 3 kan genom uppbärande af bjälklag brandmurs tjocklek nedgå till en half sten. Detta är ju gifvetvis alldeles förlit. Äfven om icke faran för eldens spridande alltid skulle kunna vara så stor, kunna andra kalamiteter inträffa, samt invånarnes trygghet vid eldfara på annat sätt hotas, nämligen genom inträngande förbränningsgaser i grannens hus. Ett typiskt exempel på fall af

massförgiftning af denna anledning, hvilket inträffat i Hudiksvall, finnes anfördt i T. f. B. Band 1 1910, sid. 40. Jämför äfven ett yttrande af en brandinspektör efter branden af Grand-Hotell i Halmstad, äfven detta infördt i Tidskriften Band 2, 1911, sid. 28.

Att öppning för dörr och fönster i brandmur mellan tomter enligt Norrköpings B. O. må utföras tyckes framgå af formuleringen af § 19, första stycket, men huru dylik öppning skall utfyllas, därom saknas bestämmelse. Att de emellertid i vissa fall utfyllas med järndörrar, i andra fall med brandskyddsörrar och förstärkta brandskyddsörrar, hafva vi haft tillfälle att öfvertyga oss om. Genom bestämmelser i B. O:s § 16, andra stycket har Byggnadsnämnden och tillförsäkrat sig rätten att anbefalla andra konstruktioner. »därest de uppenbarligen afse förbättringar.»

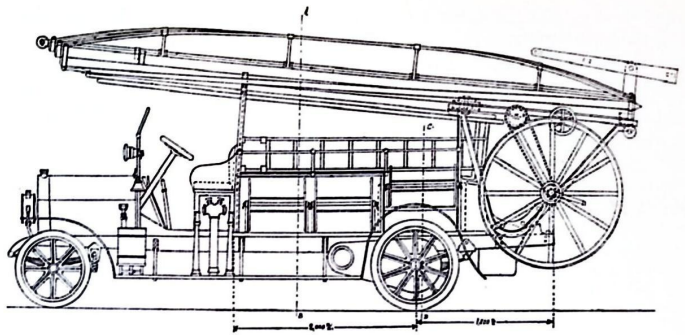
Man skulle tycka att konsekvensen fordrat, att i F. t. B. St. samt i de B. O. som jämte denna innehålla förbud mot, att brandmurar uppbär bjälklag samt i densamma rökgång o. d. drages, äfven bort förekomma förbud att anbringa öppning i brandmur mellan tomter. Skulle förslaget nuvarande formulering blifva stadfastad, bör förbud om öppnings anbringande i brandmur mellan tomter inflyta i städernas byggnadsordningar. Skulle formuleringen icke vinna beaktande, böra för konsekvensens skull städernas byggnadsordningar på denna punkt så formuleras, att, där bjälklag ej må uppbäras af brandmur, eller rökgång o. d. drages, där bör ej heller öppning i brandmur mellan tomter tillståndjas.

Skall öppning i brandmur mellan tomter medgifvas, böra dessa öppningar utfyllas, beroende på byggnadernas användning, innehåll o. s. v. med efter behöfvat afpassade konstruktioner. Om dylika konstruktioners olika motståndskraft mot eld torde hvilken brandtekniker som helst kunna gifva upplysning, om bland byggnadsnämnds ledamöter, såsom af ofvanstående redogörelse i vissa fall tyckes vara fallet, sådan sakkunskap icke finnes representerad.

Studicus.

Norrköpings brandkärs automobil.

I de flesta länder har numera, åtminstone i de större städerna, automobildrift helt eller delvis blifvit införd vid brandväsendet. Äfven i vårt land, där klimatiska och höjdförhållanden ansetts gifva automobildriften mindre tillförlitlighet, har man, sedan benzinatorerna vunnit den fulländning att de kunna anses fullt driftsäkra, börjat att i några stadssamhällen anskaffa automobila brandfordon. — Så har Norrköpings brandkår helt nyss erhållit ett dylikt brandfordon, afsedt till person- eller materialvagn samt försedt med en 22 m. hög stegen, en större och två mindre kolsyresprutor. Början är härmed gjord till införande af ett automobil enhetsfordon för brandväsendet i vårt land och denna början synes, af Norrköpingsfordonet att döma, hafva utfallit på ett synnerligen tillfredsställande sätt.

För några dagar sedan profkördes i Stockholm denna Norrköpings nya brandautomobil i närvaro af brandcheferna i Stockholm och Norrköping, Kapten E. Tegnér m. fl., som alla uttryckte sin stora tillfredsställelse med densamma funktionsförmåga. Automobilens är tillverkad på Scania-Vabis verkstäder. Ritningarne till karosseriet för stegens och den öfriga brandmaterielens placering äro uppgjorda af Allmänna Brandredskapsaffären, E. Bergström & comp., Stockholm, hvilken senare firma äfven tillverkat stegen och levererat kolsyresprutorna.

Stegens upp- och afbröstning på automobilen sker synnerligen lätt och hastigt och verkstalles, liksom dess manövrering sedan den blifvit afbröstad, med lätthet af 2, i nödfall af 1 man. Å denna anordning för stegens upp- och afbröstning, hvilken är mycket praktisk, har Allmänna Brandredskapsaffären inlemnat patentansökan.

Stegen ligger fullkomligt säkert och stilla på automobilen äfven vid körning i mycket hastig takt och på dålig väg. Rest och fullt utdragen till 22 m. är stegen så stadig, att den utan risk kan användas fristående. Stegen är så konstruerad att den kan köras med föreställare, om automobilen af en eller annan anledning skulle vara försatt ur funktion.

Automobilens är med uppbrustad stegen 7 m. lång och dess största höjd 2.75 m., den väger tom 3,440 kg. — stegen väger 800 kg. — och den har en 50—60 hkr motor.

Stadsfullmäktigebeslut utan föregående bordläggning eller remiss.

I Svenska Stadsförbundets Tidskrift, 4 ärg., häfte 4, 1912, har Stadsfullmäktiges ordförande i Lund, Professor C. G. Björling, skrivit en artikel under ofvanstående rubrik.

I denna artikel förekommer följande passus:

»De lagliga reglerna för ett ärendes behandling hos stadsfullmäktige äro i viss mån olika allt efter den väg, på hvilken ärendet bragts under stadsfullmäktiges pröfning. Icke mindre än sex olika möjligheter för ett ärendes framläggande finnas enligt kommunalförordningen och dess tillämpning:

1:o) — — — — —
6:o) — — — — —

Uttrycklig föreskrift om remiss före den slutliga behandlingen innehåller kommunalförordningen alle-

nast för det första af dessa sex fall, »stadsfullmäktigeledamöternas motioner».

Å sid. 154 införes vidare: »Om magistraten eller Konungens befallningshafvande föreslår meddelande af särskild hälsovårdsföreskrift, skall nämligen — enligt Hälsovårdsstadgans 24 §, mom. 1 och 2 — hälsovårdsnämnden först höras öfver förslaget, innan det definitivt prövas af stadsfullmäktige. Detta är tydligen ett undantagsstadgande, motiveradt af den särskilda beskaffenheten hos ifrågakvarande ärenden. En motsvarighet förekommer i Byggnadsstadgan, och det kan med skäl tyckas, att en uträkning af stadgan det till andra fall vore önskvärd.»

Så långt artikeln i S. S. T.

Sådant stadgande finnes jämväl i Brandstadgan § 5, mom. 3: »Öfver förslag till brandordning eller dithörande stadganden skall, därest ej brandchefen själf väckt förslaget, hans yttrande inhämtas, innan ärendet af stadsfullmäktige eller allmänna Rådstugan afgöres.»

Enahanda förhållande, som Prof. Björling anförd å sid. 154, kan ju tänkas komma att föreligga rörande meddelande af viss föreskrift i stadens brandordning. Ärendet må då ej afgöras af Stadsfullmäktige, förr än brandchefen blifvit hörd öfver förslaget.

Det är att fästa särskild vikt vid denna bestämmelses förefintlighet, ty ofta händer att Stadsfullmäktige genom vissa beslut kränka denna brandchefen lagligen tillkommande rätt. Detta blifver fallet, då t. ex. Stadsfullmäktige i stadens brandordning inrexa bestämmelser om »att om ändring i brandordningen anses nödig, brandstyrelsen åligger att upprätta och till stadsfullmäktige ingifva förslag därtill.» Dylik bestämmelse finnes i många städers brandordningar.

Angående dylika föreskrifter, säger en förf. i T. f. B. 1910, sid. 74:

»Vid tillämpningen af sådan föreskrift torde det ligga nära till hands att brandchefen förklarar vid brandstyrelsens sammanträde, att, som det enligt brandstadgan åligger honom att personligen lämna sitt yttrande i ärendet, så öfverlämnar han åt brandstyrelsen att honom förutan afgifva yttrandet.»

Den i Svenska Stadsförbundets Tidskrift införda artikeln och hvad vi om densamma framhållit visar det berättigade i den uppmaning, som den citerade artikel-författaren i T. f. B. riktade till brandcheferna: »att vara vaksamma och noga efterse att bestämmelserna om deras rättigheter och skyldigheter få den affattning, som brandstadgan afser och tillkännagifver» (Se T. f. B. 1910, sid. 77.)

Då en man med artikel-författarens i Svenska Stadsförbundets Tidskrift ställning kunnat förbigå stadgan, så är det nödvändigt att »slå larm!» Och detta ville vi hafva gjort med vårt inlägg.

Nemo.

Om rutschdukens användning.

Såsom redan namnet angifver, är rutschduken ej afsedd till tjänstgöra såsom språngsegel, utan såsom rutschduk, d. v. s. de personer, som skola räddas medels rutschduken, skola glida utför densamma. Det skulle ju visserligen kunna tänkas, att man ej kunde komma upp med rutschdukar till det fönster, där den i fara stadda befinner sig, och att sålunda ett hopp ned i rutschduken skulle kunna ifrågakomma. Men

dessa fall äro undantagsfall, som endast bekräfta regeln.*)

För kort tid sedan inträffade i Tyskland ett olycksfall vid öfning med rutschduk, hvarvid en brandkarl blef svårt skadad.

Från visst håll framhölls genast »den farliga rutschduken» som skuld till olyckan och att rutschduken vore ett mindre lämpligt räddningsredskap o. s. v.

Sedan nu ingående sakkunnig utredning blifvit hållen, visar det sig att olyckan är helt och hållet att tillskrifvas det sätt, på hvilket öfningen utfördes, nämligen såsom hopp ned i rutschduken. Undersökningskommissionen uttalar: »Dylik användning af rutschduken ingår ej i beräkningen vid rutschdukens konstruktion. Dylika konststycken böra därför icke få förekomma. Visserligen kunna de, ehuru ytterst sällan, inträffa under verklig manöver. Men att vid öfningar utföra dylika mot föreskrifterna stridande hopp, det är att utmana ödet, och i händelse af olycksfall bringar det gifvetvis den såsom ett godt lifräddningsredskap kända rutschduken i misskredit.»

Detta uttalande förtjänar uppmärksammas äfven af våra svenska brandkärer, som äro utrustade med rutschduk. Vi hänvisa till en uppsats, som varit i T. f. B. intagen, om »Exercisreglementen vid brandkärerna» och särskildt till det där framhållna: »Alla konststycken äro af ondo!» Och hvarför använda brandkärspersonalen som försökskaniner? Brandkären och samhället kunna hafva bättre nytta och användning för dem än denna.

Därför använd rutschduken till det hvarför den är afsedd! Skulle lifräddning ske annorlunda, så finnas andra därför konstruerade redskap. Använd dessa! Och vid öfningar: största möjliga försiktighet och intet levande räddningsmaterial! Mannekånger göra precis samma nytta och äro i dubbel mätto mindre farliga!

n.

Anmärkningsvärda eldsvådor.

Kalmar Tapetfabrik.

Den 11. Nov. kl. 10.55 e. m. allarmrades Kalmar brandkår till Kalmar Tapetfabrik. Efter arbetets afslutande kl. 5 hade fabriken stängts, hvarför elden varsnades af utom fabriken gående personer, och först sedan den slagit ut genom 3. våningen.

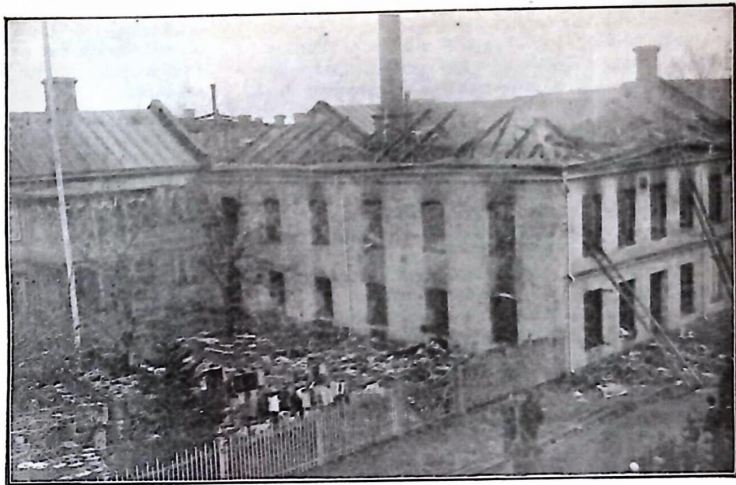
Den brunna delen af fabriksbyggnaden var af sten i två våningar jämte till trycksal inredd vindsvåning; mellanbottnar af enkelt plank, trappa af trä. Bottenvåningen, magasinslokal för papperslager, var fullt belagd från golf till tak. Våningen i tr. upp var trycksal med torkklängor för färdigttrykta tapeter och med papperslager längs sidorna. Vindsvåningen lika som våningen i tr. upp. I källarvåningen funnos upplag af sprit, fernissa, färger m. m. Brandmurar, försedda med branddörrar, funnos mellan den brunna flygeln och boningshuset samt öfriga delen af fabriksfyrcanten.

Vindsvåningen, i hvilken elden utbröt, var uppförd i vanlig takstofsform med mindre trekantiga fön-

*) Jämf. »Das Rettungswesen bei den Feuerwehren» af Dipl.-Ing. Dirmagel, München. Verlag von Ph. L. Jung. »Då i nödfall rutschduken äfven kan finna användning såsom språngsegel, är densamma vid öfre ändan försedd med en särskild dubbelvikning af segelduken, äfvensom med starka gördlar och handtag.» Red.

sterkupor; norra gaveln var dock uppyggt med ordentliga fönster. Enda direkta trappuppgången uppgick just under den del af byggnaden, där elden började.

Vid brandkårens framkomst, hade, som sagt, elden redan slagit ut, mest genom norra gavelns fönster. Första slangledningen afsedd att dragas upp för förstnämnda trappa, måste, då trappan redan var otillgänglig genom eld, dirigeras till bakgården, från hvars uthustak den verkade direkt in i eldhärden och därtill hindrade eldens spridning till bebyggda tomterna norr om fabriken. Andra slangen leddes öfver stege in genom den närmast eldhärden varande fönsterkupan åt gården. Afsikten att med nästa slang nå genom branddörren d i vindsvåningen misslyckades dels till följd af svår framkomligheten från enda uppgången a—b till 2. våningen, vidare genom denna våning till trappan c och slutligen genom vindsvåningens arbetssal S, hvilken sistnämnda var obelyst (strömledningarna voro afbrunna) och därtill fylld med rök, som ej fick aflopp genom de små fönsterkuporna. Slangledningen lades därför uppför stege till andra fönsterkupan åt gården. Elden spred sig emellertid alltjämt med stor hastighet tack vare de från golf till tak å torklängorna upphängda tapeterna och var snart ej blott framme vid Fabriks-gatan utan igenom den tunna mellanbotten afven nere i 2. våningen. Ytterligare utlades därför 6 ledningar. Inalles voro således i verksamhet 9 strålar i enlighet med skissen. Kl. ung. 12 var elden begränsad, ehuru det fortfarande gällde att skydda boningshuset från omsvepande eld genom fabriksfönstren. Afsläckningen fördröjdes därigenom att strålförarna ejingo intränga

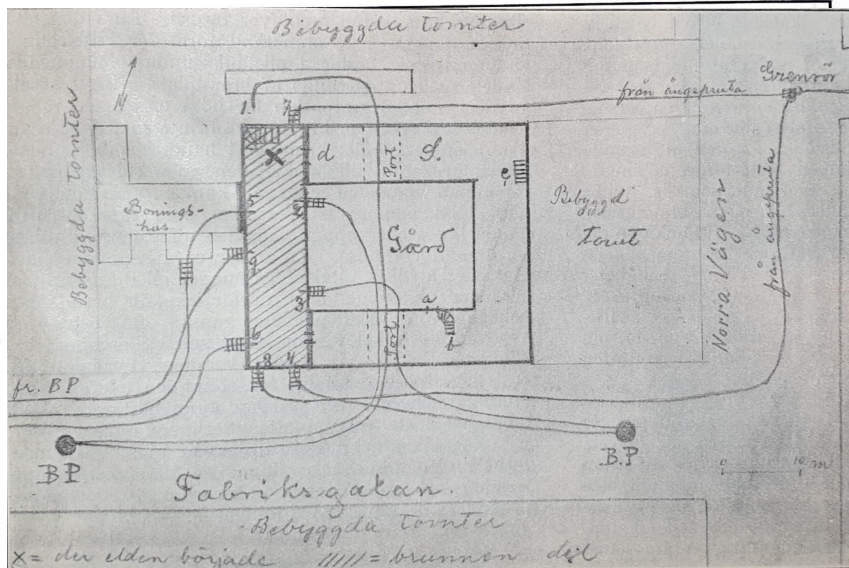

i byggnaden, där nedfallande maskindelar och pappersrullar hotade. Kl. 4 var afsläckningen emellertid verkställd. Vakt och strålförarehandräckning lämnades sedan till kl. 6 följande e. m. under det att fabriken personal verkställde utrymningsarbetet af det afsevärda och emellanåt uppblossande papperslagret.

Försäkringsbeloppen utgjorde för hela fabrikskomplexet 123,250 kr. samt för inventarier och lager 145,000 kr. Sammanlagt således 268,250 kr. Skadorna hafva vid regleringen fastställts till 97,973 kr., däraf för byggnader 28,560 och för inventarier och lager till 69,413 kr.

Eldens uppkomst har enligt polisförhøret försakats genom själfantändning af en oljeduk. Till tryckpräsnarnas stora midtvals användes som underlag dels filt och dels oljeduk. Sistnämnda prepareras vid fabriken. Den nu ifrågakvarande duken hade efter oljeindränkningen varit upphängd till torkning, och då den ansetts torr nedtagits och hoprullats samt lagts i trycksalen. Emellertid synes dukens torkning icke hafva varit fullständig utan förorsakat själfantändning, hvarefter elden fått god näring i kringliggande papper.

Beträffande branddörrarna, så bör här tilläggas något om dessas beskaffenhet och visade skyddsförmåga. Mellan den brunna afdelningen och öfriga fabriksbyggnader funnos i hvarje af dörröppningarna dubbla dörrar med ungefär 30 cm. mellanrum. Dörrar och dörrkarnar voro af trä, som plåtbeslagits på alla sidor och alla kanter. Plåten var spikad, ej falsad på. Vid besiktningen efter bran-

den ådagalades följ.: Dörrarna, som vette mot de icke brunna lokalerna, voro fullkomligt oskadade. Dörrarna mot en brunna flygel föllo vid öppnandet från dörrkarmarna till följd af att karmarna förkolnats inåt, så att dörrhakarna sutto lösa, hvilket i sin ordning berodde på att plåtbeklädnaden icke gjorts nog bred utöfver själfva muren och icke tätt slöt till denna, utan elden kunnat gå in mellan plåten och muren och således kola träet. Själfva dörrarna voro mycket litet skadade. Endast på några ställen hade elden gått in omkring spikarna, med hvilka plåten fastsatts hvarigenom träet därinnanför något kolats. Denna eldsvåda gaf alltså stöd åt de förut gjorda erfarenheterna, att plåtbeklädda trädörrar hafva en god och långvarig motståndskraft, att plåtbeklädnaden bör fal-sas, ej spikas på, att särdeles nödvändigt är, att äfven dörrkarmarna ej blott beklådas med plåt utan äfven att denna beklådnad i förhållande till själfva brandmuren göres tillräckligt öfverskjutande och så tätt, att elden ej kan direkt komma åt träet samt att noggrann tillsyn hålles öfver att denna tätning, om den utgöres af murbruk eller dylikt, icke är sönderfallen utan hel.

Vilseledande af brandkåren.

På förekommen anledning skriver Magdeburgische Zeitung efterföljande, hvilket vi här velat införa, då vi förmoda att hvarje brandchef förlägnande erfarenheter och då saken vore värd att komma till allmänhetens kännedom.

Man skriver till oss: Redan upprepade gånger har det vid stora, vidt synliga eldsvådor visat sig, att stadens brandkår af allmänheten dragits åt de mest skilda håll. Så allarmerades äfven vid sista branden i Hildebrandska kvarnen på ett rent af vårdslöst sätt genom ett antal brandskap, som voro belägna flera kilometer från brandstället. Sålunda fördes brandkåren rakt från olycksplatsen i stället för till den plats, där hjälp behöfdes. Det är alldeles omöjligt att en större eldsvåda, som t. ex. kan ses från Strömbron icke redan för längesedan likaledes blifvit bemärkt och äfven redan anmäld från brandställets grannskap. Det är en helt dåraktigt om ej rent af brottslig handling om någon nu leder brandkåren från kortaste vägen till Buckau utan först till Strömbron. Den person, som vill allarmera, måste under alla omständigheter själf kunna angifva brandstället för den utryckande brandkåren, eljes blir hjälpen blott fördröjd, kanske rent af satt ifråga. Lika öfverlagdt, som de, hvilka utan att känna brandstället allarmera brandkåren, handla de, hvilka under vägen tillropa brandkåren det förmodade brandstället. Detta är dessutom alldeles ändamålslost, då brandkåren under alla omständigheter åker till det brandskap, hvarifrån allarmering skett. De, som på nämnda sätt framkalla brandkårens vilseledande, skulle göra klart för sig att de, t. o. m. om de handla på god tro, göra sig skyldiga till groft ofog och utsätta sig för straffrättslig påföljd.

Ett annat groft ofog förfövas på det sätt, att sedan en eldsvåda blifvit bekant, brandkåren uppringes i telefon af ett stort antal personer för att få veta närmare angående eldsvådan. Detta oskick är redan upprepade gånger påpekadt och dock upphöra icke frågorna. Man borde dock klargöra för sig att i sådana stunder brandkårens telegrafister med all uppmärksamhet måste sköta sin för öfrigt svåra tjänst

och hvarje onödig telefonförfrågan verkar störande eller betungande och försvårar tjänsten ännu mer. Dylika förfrågningar komma öfver hufvud icke vidare att besvaras.»

De vid eller på brandskåpen befintliga anslagen innehålla alltid anvisningar om att den allarmerande skall kvarstanna och invänta brandkåren. Gäller allarmeringen en utbruten, större eldsvåda, så synes dylikt kvarstannande vare öfverflödigt och i de flesta fall — åtminstone nattetid och i ej alltför stora städer — torde eldskenet vara tillräcklig vägvisare för den utryckande kåren. Största olägenheten af den vilseledande allarmeringen ligger utan tvifvel däri, att en kår försedd med flera hästar samt olika redskap för olika behof eller statsdelar föränledes till felaktig anspänning och uttrykning, åtföljd af nödvändigheten att efter skedd utkörning på gatan vidtaga ändringar, som alltid vålla dröjsmål. Vid kårer, där manskap är boende i olika delar af staden, kan ett dylikt felaktigt allarmerande vålla särdeles långa dröjsmål. Där, såsom fallet ännu är vid de flesta brandkårer, två allarmeringar icke samtidigt kunna i telegrafrummet afläsas, föreligger fara att telegrafposten uppfattar de samtida signalerna såsom varande kontakter och icke alls allarmerar personalen. Där brandkårens organisation medgifver utryckning till mera än en eldsvåda samtidigt, kan vid sådan allarmering på skilda håll, kåren blifva splittrad till men för ett fullt kraftigt ingripande på rätta platsen. Att allmänheten »i hastigheten» icke tänker sig följderna af felaktigt allarmering förvånar mindre, men det har äfven inträffat att polismän, patrullerande inom en stadsdel, iakttagit eldsvåda inom en helt annan och allarmerat genom brandskap i närheten af den plats, där de befunnit sig. Det kunde synas som polisman i sådant fall handlade felaktigt genom att underlåta allarmera — det skulle ju ej vara rätt att låta elden brinna och brandkåren vara ovetande. Men så folktom är väl sällan en stadsdel, att icke någon person observerar en utbruten eldsvåda, och klockat torde därför i liknande fall vara att den, som på afstånd iakttaget en utbruten eldsvåda hastigast möjligt förflyttat sig i denna riktning och, om icke brandkåren synes redan vara allarmerad, anlitar ett brandskap åtminstone i den riktning brandkåren, behöfver färdas. En i den citerade tidningen icke omnämnd form för vilseledande af brandkåren består i obetänksamma telefonmeddelanden med uppgifvande af brandplats. Vårst af allt är dock när telegrafposten får höra en person ropa i telefonen »skynda er hit, för det brinner här». En annan telefonerar »det brinner i handelsbankens hus». Kåren rycker ut till balklokalen, men eldsvådan är i ett annat hus, som eges af banken. Att man får höra blott namnet på personen, som eger det brinnande huset eller uppgift om den affär, där eld utbrutit, är alltför vanligt. Ett under upphetsningen slarfvigt eller otydligt uttal af gatumann eller husnummer är mera ursäktligt, men därför icke för brandkåren behagligare. I telefonen låter ganska ofta »östra» likt »västra» — således raka motsatsen, »Storgatan» likt »Soltgatan» o. s. v. Hårtill kommer ytterligare, att, då telegrafposten frågar om, blir den telefonerande ytterligare nervös och skriker ännu häftigare, så att möjligheten att rätt uppfatta ytterligare minskas.

Några andra medel till skydd mot dylika missförhållanden torde icke finnas än allmänhetens uppsäende, och sådant lyckas säkerligen bäst genom påpekande i de allmänna tidningarna.

Från eget land.

Norrköping.

Städernas Allmänna Brandstodsbolags guldmedalj har tilldelats brandchefen R. Mossberg.

Stockholm. Enligt af stadsfullmäktige den 12. dennes fattadt beslut skall brandkåren fr. o. m. 1. Jan. 1913 ökas med en brandförman och 30 man. Brandmanskapet skall erhålla kontant portionsersättning i stället för naturaförplägnad och dess tjänstgöring skall så ordnas, att 48 timmars vakttjänstgöring följes af 24 timmars fritid med den inskränkning, som betingas af teatertjänstgöring, semester, sjukdomsfall o. s. v.

Vidare beslöts ett anslag af 10.600 kr. till inköp af en befälsautomobil.

"Slut med falska brandsignaler"?

Så lyder åter en rubrik i hufvudstadstidningarna. En direktör P. G. Magnusson lär hafva »lyckats att konstruera en elektro-optisk kontrollapparat, bestående af en fotografisk apparat, försedd med lampå för magnesiumljus, hvilken sättes i verksamhet vid glasets krossande» och »hans bild blir förvarad på den fotografiska plåten». Idén är ju ungefär jämnärig med brandtelegrafens upplinnande, men det återstår att erfara om apparaten automatiskt vänder sig efter den allarmrandes plats, t. ex. vid sidan af skåpet, eller om dess ljusstrålar förmå likt röntgenstrålarna genomtränga den hatt eller paraply, som hålles framför apparatens allseende öga, samt huru den käpp eller sten, hvarmed glaslet och tryckknappen överkas, skall identifieras.

En upplinnare (brandchef) sökte medlet till gripande af den allarmrande i ett slags rör eller bygel, genom hvilken handen skulle införas och som vid mekanismens överkande grep fast om armen. Den allarmrande har ju skyldighet att vid skåpet invänta brandkåren!

En annan ville på liknande sätt instänga den allarmrande i en bur, hytt eller dylikt. Men huru skulle en telefonkiosks dörrar förmå skilja den, som telefonerar angående eldsvåda från öfrige telefonerande.

Ett allvarligt falskt allarm inträffade för ej länge sedan. En afskedad tjänstficka ville hämnas på sitt f. d. husbondefolk genom att telefonledes förmå brandkåren att midt i natten utrycka till dettas bostad!

Så kan det gå!

Det var litet inne på efterhösten och man hade åtskilliga gånger haft kännning af nattfroster. För att förhindra att sprutan, kårens stolthet, skulle frysa och sålunda ej vara tjänstbar, hade X-by frivilliga brandkårs nitiske materialförvaltare med tillhjälp af några intresserade medlemmar i kåren hållt sprit ned i ventiler, pumpstöflar o. d. Proceduren iaktogs med ett visst lefvande intresse af bysmeden, som stod och önskade — att han varit i sprutans ställe och fått all den

rara spriten i sig. Nå ja, nu skulle sprutan nog inte frysa!

Så blef elden lös! Sprutan hemtades och det bar i väg med rask fart i den kalla höstnatten, som bjöd på ett par graders köld. »Klart!» Pumpa!» Men inte ville sprutan fungera inte! Och X-by brandkår hade förgelset att se Y-näs brandkår som den i själ och hjärta föraktade, släcka eldsvådan med sin lilla obetydliga spruta.

Undersökningen visade att sprutan var frusen! Spriten var utbytt mot vatten. Nu står emellertid X-by frivilliga brandkårs spruta i ett spruthus på hvars dörr läses:

Varning!

Sprutan är fylld med giftig vätska!

Tror Ni inte mig så vänd Eder till redaktionen för den engelska tidskriften The Fireman, som släppt ut historien.

Frågor och svar.

Uniformsfrågan. Som tillägg till det i denna fråga gjorda inlägget i no 11 införas här dels två förslag till tjänsttecken för kragssmibbarna, fig. 1 för kategori 1 och (om den nedre kronan borttages) för kat. 2; fig. 2 för kat. 3, dels för mössa, fig. 3. Det senare är afsedt att fästas direkt på kullens framkant, hvarvid städsknappen placeras på mössans strimmel, under märket. Vidare bifogas som exempel på mössmärke fig. 4 och 5, af hvilka det förra tillhör kat. 1. I dessa betecknar knappen med dess murkrona tjänstbefattning hos resp. stadssamhälle, den flätade linan, brandkårens egenskap af lifräddande kär, yxan dess arbete i brandväsendet, strålröret själfva släckningsverksamheten, och »fenix» som symbol inom brandväsendet torde vara känd. Här hafva sådana obelöriga föremål som »lagerkransar», solstrålar och dylika grannlåter således uteslutits.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Skydd för järnkonstruktioner mot inverkan af eld.

I Tidskriftens septemberrummer infördes under rubriken »Frågor och svar» en Förfrågan: »Finns i Eder byggnadsordning intagna bestämmelser rörande skydd för järnkonstruktioner mot inverkan af eld genom t. ex. skyddsomhölje af cement, tegel e. d.» (se sid. 97).

I Tidskriftens oktobernummer svarade — f. med anvisningar rörande tyska byggnadsordningar. I sista stycket föreligger tydligen ett missförstånd då — f angifver städernas »brandordningar» som plats för bestämmelsernas införande. I stads brandordning böra inga byggnadstekniska åtgärder anbefallas; de böra hänvisas till stads byggnadsordning.*)

I Tidskriftens oktobernummer sid. 107, beskrifning af vindeldsvådan i Stockholm, lämnades ett exempel på följden af bristande föreskrifter på området. Det var ju ock ett slags svar på frågan.

Men detta var ock allt! Resultatet af frågan var en missräkning i mer än ett afseende, ty dels kunde man väntat finna föreskrifter om saken i mera vidsträckt omfattning än hvad fallet tyckes vara, dels hade man hoppats att brandcheferna i de städer, där föreskrifter af dylik art finnas i byggnadsordningen intagen, skulle hafva meddelat detta. Så blef ej fallet.

I Göteborgs, Malmö och Kalmars byggnadsordningar finnas föreskrifter om järnkonstruktioners skyddande mot inverkan af eld. Bestämmelserna återfinnas i Göteborgs B. O. § 48 mom. 6 e. i Malmö B. O. § mom. 28 I samt i Kalmar B. O. § 22 andra stycket.

Den förstnämnda föreskrifver:

»Takresningen öfver scenen och salongen, takbjelkarne öfver salongen, bjelklager under scenen samt mindre kommunikationstrappor och fasta stegar inom scenområdet skola göras af jern eller annan metall. Beklädnaden å insidan af takresningen öfver scenen och salongen — — — skola så beredas att de blifva skyddade mot lätt antändning.»

Malmö B. O. föreskrifver å anförd ställe:

»Öppning eller genombrytning i mur skall öfverbyggas med hvalfring eller jernkonstruktion af tillräcklig styrka. Dylik jernkonstruktion skall, der så pröfvas nödigt, kringkläddas med sådant mot eld isolerande ämne, som af byggnadsnämnden godkännes.»

Kalmar B. O. slutligen bestämmer:

»Byggnadsnämnden eger — — — meddela föreskrifter om jernkonstruktioners beklädande med eldsäkert ämne.»

Vi få längre fram tillfälle att återkomma till dessa föreskrifter.

För att låta järnets goda egenskaper såsom byggnadsmaterial komma till sin fulla rätt och dymedels äfven öka dess användning har man mer och mer börjat öfvergå till den metoden att mot elden skydda bärande och stödjande delar af järnkonstruktioner genom beklädning, förmantling, af dem med ämnen, som äro dåliga värmeledare. Sedan brandprof och eldsvådor bekräftat fördelarne af dylikt tillvägagångssätt, har förtarandet att förmantla järndelar för att skydda dem mot inverkan af eld vunnit allt större spridning.

För att denna beklädning eller förmantling verkligen skall motsvara sin uppgift måste den uppfylla vissa fordringar. De viktigaste af dessa äro:

1. eldfasthet
2. dålig värmeledning
3. ringa volym och vikt
4. stor mekanisk hållfasthet
5. syrefasthet
6. ej angräpa järnet
7. prishillighet.

1. Eldfasthet.

Den första fordran på en eldskyddande förmantling är den, att den skall vara eldfast. Den bör sålunda icke endast vara eldsäker utan får äfven vid långvarig hög temperatur antingen alls icke eller åtminstone under en lång följd af timmar icke förändra form, falla bort o. s. v.

Stundom hör man den åsikten uttalas att en brandfast förmantling icke är nödvändig. Man anför som skäl härför att det i städer, hvarest finnes en slagfärdig, prestationsduglig och väl utrustad brandkår, torde vara tillräckligt, om man förser järnkonstruktion med brandsäker förmantling. Man menar med andra ord det vara nog om förmantlingen utföres på ett sådant sätt att den t. ex. i en timmes tid kan motstå inverkan af eld och en temperatur af omkring 1.000 °C. Man tyckes därvid hysa den föreställningen att stadens brandkår på denna enda timme bör hafva tid och tillfälle att släcka den utbrutna eldsvådan.

Detta resonemang har emellertid erfarenheten på brandplatsen icke bekräftat. Tvärtom! Inom sådana objekt, där förmantling af järnkonstruktioner anses böra komma ifråga, inträffa som oftast storbrand eller åtminstone en brand af mera omfattande dimensioner utvecklande stark hetta. Vid sådana eldsvådor är det ingalunda säkert att t. o. m. den bästa och mest prestationsdugliga brandkåren lyckas bekämpa branden på å kort tid. Brandhistorien kan uppvisa exempel, där storstäders brandkårer sådana som Hamburgs, New Yorks m. fl. först ända upp till 11 timmars arbete haft elden under kontroll inom ett enda objekt.

Vidare bör man betänka att det i de stora lokaler, inom hvilka järnkonstruktioner i regel behöfva skyddas, ofta kan inträffa att en eld kan pyra länge, särskildt nattetid, innan den blifver upptäckt. Det kan sålunda hända, att den korta frist, för hvilken man beräknat att förmantlingen skulle skydda, redan är utlupen, då brandkåren inträffar på platsen.

Och slutligen må man ihågkomma att järnkonstruktionernas hållfasthet i eld är en synnerligen viktig sak. Är förmantlingen och därmed järnkonstruktionens motstånd uttömdt på mycket kort tid, så kunna däraf de allra betänkligaste följder uppstå. Den i byggnadens inre, i förlitande på hållfastheten af densans skyddade järnkonstruktioner, inträngande och där arbetande brandkårspersonalen kan genom instörtning och ras blifva ihjulslagen. Det kan därför hända att den ansvarige befälhavaren på brandplatsen, brandchefen eller hans ställföreträdare, måste draga sitt folk ut ur den ännu häftigt brinnande byggnaden för risk till lif och lem. I och med order i detta syfte har han ock i regel gifvit så godt som hela byggnaden till spillo, ty föga utsikt finnes nu att rädda delar af våningar, hvilka eljest genom ett energiskt och planmessigt genomfördt invändigt angrepp hade kunnat förskonas från eldens härjningar. Därför bör man, då man föreskrifver förmantling af konstruktionerna, alltid kräifa att denna utföres brandfast.

2. Dålig värmeledning.

Det är ju gifvet att denna fordran måste ställas, ty just därigenom att förmantlingen är en dålig värmeledare fyller den sitt ändamål.

*) — f angaf »byggnadsordningarna» som plats för dyl. bestämmelser, men på grund af tryckfel förbiset vid korrekturläsningen inföt ordet »brandordningar». Red.

3. Ringa volym och vikt äro nödvändiga för att icke för mycket inkriktas på utrymme eller öka belastningen.

Hvad som därvid särskildt kan intressera brandteknikern, är den fara för skyddsomhöljet, som ligger i vattenstrålarnas inverkan under ett släckningsarbete. Härvid verka nämligen tvenne krafter dels den afkyllande, sammandragande, verkan genom vattnet, dels ock den rent mekaniska, då strålen under mähända afsevärdt tryck träffar skyddsmanteln. Den förra kan åstadkomma sprickor, den senare kanske fullbordar förstörelseverket. Särskildt skadligt tyckes vattnets öfvergång till ånga på den upphettade beklädnaden verka. Gentemot dylik inverkan bör förmantlingen vara så motståndskraftig som möjligt.

5, 6 och 7 hafva för brandteknikern föga intresse annat än det att de möjligen kunna inverka på förmantligen till reducerande af dess motståndskraft mot elden.

Låt oss nu återvända till de citerade byggnadsordningarna och se om deras föreskrifter uppfylla krafven i brandtekniskt hänseende. I Göteborgs B. O. säges, att »järnkonstruktionerna skola skyddas mot lätt antändning.» Man har därmed velat säga, att det är nog med en relativ eldsäkerhet för beklädnaden af de anförda järnkonstruktionerna. Märkligt nog förresten, då man inom samma byggnad kräfter absolut eldsäkerhet hos instrumentafför för elektriska ledningar, men tillåter att de utföras af marmor, som är ett mot eld mycket ringa motståndskraftigt material! En något egendomlig uppfattning om brandskydd.

Kalmar B. O. kräfter »eldsäker» förmantling, men någon definition på begreppet »eldsäker» finnes ej i B. O. Är detta »eldsäker» detsamma som Göteborgs »skydd mot lätt antändning af jernet», så gäller detsamma, som ofvan anfördes om Göteborgs bestämmelser: den är otillräcklig i brandtekniskt hänseende.

Malmö B. O. innebär en rikigare uppfattning om beskaffenheten af det skyddande omhöljet.

Både Göteborgs och Malmö B. O. äro ofullständiga, ty det måste betecknas såsom en brist att endast föreskrifva skydd för järnkonstruktioner inom teatrar eller öfver genombyggnad och öppningar i murar. Kalmar B. O., som ej specificerat hvarest beklädnad skall anbringas, är tillräckligt tydlig ändå i detta afseende.

Detta sakförhållande gifver oss anledning att fråga: hvar och till hvilken omfattning skola järnkonstruktioner inom byggnader förmantlas? Åsikterna härom äro i allmänhet ganska olika. Önskvärdt och ändamålsenligt kan ett dylikt förfarande förvisso vara för alla byggnader. Men i byggnadsordningar o. d. får man ej föreskrifva det som kan vara önskvärdt. I lag får endast det, som är erforderligt och nödvändigt införas och som hvad beträffar byggnader gifver en tillfredsställande säkerhet. Därför vore det att gå för vidt och öfverskrida det nödvändigas öfre gräns, om man skulle i lag föreskrifva förmantling af bärande och stödjande konstruktioner i alla byggnader, ja det torde icke ens vara erforderligt att vidtaga sådan åtgärd inom alla industriella anläggningar. Men å andra sidan är det ej tillräckligt att kräfva skyddande beklädnad endast för sådana delar, som äro anbragta under rum, hvilka tjäna till stadigvarande vistelse för människor.

Hvad som härvidlag är nödvändigt för att ernå en tillfredsställande säkerhet, är äfven i detta fall icke öfver allt lika. Afgörande för frågan äro den ifrågasvarande byggnadens storlek, läge, omgifning, det ändamål, för hvilket den uppföres eller med andra ord

dess blifvande innehåll samt slutligen faran för spillande af människolif i händelse af brand.

På basis af dessa synpunkter kan man indela byggnaderna med hänsyn till deras brandfarlighet i nedanstående grupper:

1. Boningshus i flera våningar utan butiker;
2. Boningshus i flera våningar med stora butiker och liknande lokaler i bottenvåning;
3. Större affärshus i flera våningar;
4. Samlingslokaler;
5. Industriebesättning i flera våningar;
6. Byggnader af likgiltigt hvilket slag, hvilka genom förstöring medels brand på alldes utomordentligt sätt hota angränsande byggnader.

Hvad gruppen 1 beträffar så torde man genom iakttagande af bestämmelserna i B. St. samt städernas B. O. kunna afstå från utförandet af speciella skyddsanordningar, då det ju i regel torde vara relativt lätt att inom dylik byggnad kunna begränsa en event. utbruten eldsväda.

I gruppen 2 böra de ofvan butiker e. d. lokaler belägna våningarna skiljas genom anbringande af tillräckligt brandsäkra tak. Järnpelare i de stora lokalerna böra förmantlas. Pelare i fasaden torde däremot knappast behöfva dylikt skydd, dels emedan de mindre torde blifva utsatta för eldens intensivaste verkan, dels äro lättare tillgängliga för brandkären. Skulle emellertid fara föreligga eller tvekan råda, huruvida dessa förutsättningar skulle kunna komma att föreligga, böra äfven dessa pelare förmantlas.

Öppna trappor af järn kunna lämnas utan förmantling, så framt de icke höra till de i lag eller genom särskilda föreskrifter anbefallda.

Järnkonstruktioner för glas och halltak, ljusgårdar i varu- och affärshus, bankbyggnader o. d. böra aldrig förmantlas, så framt de icke genom deras läge äro särskildt utsatta för att blifva förstörda genom eldens inverkan eller om i händelse af brand och förstöring en särskild fara för människor eller byggnadens öfriga delar skulle inträda.

Hvad gruppen 3 angår, böra i dithörande byggnader de inre järnkonstruktionerna alltid förmantlas, enär i dessa byggnader vid en event. brand såväl människolif stå på spel som materiella värden till vanligen högst afsevärda belopp löpa risken att förstöras (Se Svenska Brandchefsföreningens Protokoll 1912, § 8, sid. 25.) Förmantlingen bör utföras till samma utsträckning som angafs för gruppen 2.

För gruppen 4 gälla särskildt utfärdade föreskrifter. Gruppen 5 bör förses med förmantlade järnkonstruktioner. Undantag kunna göras för verkstäder i en våning utan brännbart innehåll äfvenom sådana i flera våningar, i hvilka alla tak äro massiva och hvilka icke innehålla brännbara ämnen, t. ex. maskinfabriker o. d. torde icke behöfva skyddade järnkonstruktioner.

Hvad slutligen gruppen 6 angår böra i dessa järnkonstruktioner städs förmantlas.

Af det framförda framgår sålunda att man endast kan uppstålla generella synpunkter vid bedömande af saken. Om man fasthåller det faktum att järnpelare redan vid en temperatur af 500° C. så godt som förlorat deras bärighet, så torde man genom ett bedömande af den föreliggande faran för hvarje särskildt fall kunna afgöra på hvad sätt och till hvilken utsträckning konstruktionerna inom objektet i fråga böra förses med förmantling.

Yrkets faror.

En amerikansk tidskrift omtalar huru nyligen vid en eldsvåda inom en fabrik 4 brandmän störtade ned från ett tak och omkommo i lågorna. 14 brandmän erhöilo svåra brännskador.

I Sheffield, England, skadades vid explosion i en kemikalie-affär 4 brandmän allvarligt. 1 officer skadades så illa, att han lång tid sväfvade mellan lif och död.

Handeldsläckningsapparaten.

(Fritt från Tyskan.)

Tvorne svarta affärsmän mötas och följande samtal uppstår:

— Nä, hur var det med den där eldsvådan hos dig häromsistens?

— Tja, det var en god affär för mig! Jag fick en del af lagret realiseradt med detsamma.

— Jaså!

— Ja och nu har jag enligt brandförsäkringsagentens råd skaffat mig en handeldsläckningsapparat.

— Är du galen! Tänker du verkligen bry dig om att släcka ifall det skulle börja brinna?

— Ne-nej!

— Jamen det är eldsläckningsvätska i de där apparaterna och dyra äro de ju ock!

— Ja, hvad det har varit i apparaten, vet inte jag, det tömde jag ut och hällde bensin på i stället . . .

— Jamen — — —

— Ja, hvem tänker på att undersöka det och godkända äro de ju af brandförsäkringsbolagen!

— Hör du gif mig adressen på den där firman, där du köpte apparaten.

Från utlandet.

B. F. P. C.

Den engelska regeringen har på hemställen från B. F. P. C. tillsatt en regeringskommission på fem personer för att behandla frågan om celluloid, eventuellt ny lagstiftning på området. Ordföranden i kommittén är lord Plymouth, förutvarande minister för de offentliga arbetena. Bland medlemmarna äro ordföranden i B. F. P. C. arkitekt Edw. O. Sachs.

Försöksanstalten i London tillhörande B. F. P. C. har under sista månaden anställt omfattande försök med »Cellit» (förbrännbar celluloid).

Från B. F. P. C. har man att snart förvänta tvorne större illustrerade arbeten, ett öfver kommitténs besök på brandkårskongressen i Ryssland samt ett öfver Berlin; vidare resultaten af en rad försök med extinktorer samt med ett antal skiljeväggar och eldsäkert glas.

Litteratur.

Gjallarhornet n:r 24, 1912, innehåller ett referat öfver professor T. Lamms den 4 nov. hållna föredrag i samband med Tarifföreningens årsmöte i Göteborg om »Elektriska anläggningar och eldsvådor».

Grundlagen für die Anwendung von Feuerschutzeinrichtungen und für die Handhabung feuerpolizeilichen Vorschriften. Ein Handbuch für Feuerwehren, Bau- und Feuerpolizeibeamte, Gewerbe-Aufsichtsbeamte, Architekten und Baumeister von Eduard Müller. Kommandant der Feuerwehr der Stadt Wien. Wien 1911. Verlag des Wiener Magistrates.

Det är ju mera sällan som en i aktiv tjänst varande brandkårsofficer har tid och tillfälle att egna sig åt författareverk-

samhet och i all synnerhet att sysselsätta sig med brandteknikens förebyggande del, denna det moderna brandskyddets viktigaste uppgift.

När så ett dylikt arbete kommer att föreligga har man nästan å priori rätt att antaga, att arbetet skall blifva gediget. Ännu mera blir detta fallet, då, såsom här, författaren förutom det brandtekniska området äfven beherskar det tekniska området i allmänhet.

Arbetet är synnerligen förtjustfullt, omfattande 342 sidor i kvartformat, i en tilltalande utstyrel för öfrigt. Den systematiskt ordnade texten beledsagas och illustreras af 128 synnerligen väl utförda afbildningar.

De sista sjuttiofem sidorna i boken upptagas af de senast utfärdade lagarna och förordningarna på brandskyddets område i Österrike bl. a. den s. k. tenterlagen af den 14 mars 1911.

Arbetet kan på det lifligaste rekommenderas enhvar. Det är det mest moderna i sitt slag och synnerligen fullständigt, Priset är 5 österr. Kr.

Händt.

December.

- 69, 19. Det af Sula uppförda Jupitertemplet i Rom förstöres af eld.
- 1661, 10. Preussiskt edikt förbjuder halmtak och anbefaller tegeltak
- 1718, 29. Berlin. Feuer-Societet bildas.
- 1728, 18. Stockholm. Ny kungl. brandordning utfärdas.
- 1748, 45. Göteborg. Brandordning utfärdas.
- 1759, 1. Wien. Yrkeshandkåren träder i tjänst.
1778. Stockholm. Under den fest, som borgerskapet gaf i anledning af Gustaf IV Adolfs födelse, utbröt genom ett om eldfara uppkommet »anskr» en panik, vid hvilken 64 personer blefvo ihjältrampade.
- 1792, 19. Charles Lämphin uppfinner afsevärda förbättringar på brandprutornas konstruktion, för hvilka uppfinningar han nu erhåller patent.
- 1807, 19. Stockholms Stads Brandförsäkringskontor.
- 1811, 26. Richmond. Dramatiska teatern nedbrinner. 72 personer — bland dem stadens guvernör — omkomma.
- 1828, 23. Allmänna Brandförsäkringsverket för byggnader å landet erhåller reglemente.
1837. Petersburg. Vinterpalatset nedbrinner.
- 1858, 22. New York. Bowryteatern nedbrinner.
- 1859, 17. Fredrikshagens slott å Själland förstöres af eld.
- 1864, 8. San Jago de Chile. Jesuitkyrkan nedbrinner.
- 1866, 14. Malmö. Statens stationshus förstöres af eld — anledning till omorganisation af brandväsendet.
- 1866, 18. New York. Bowryteatern (se ovan) nedbrinner för 5te gången.
- 1867, 6. London. Her Majesty's Theater samt ett stort antal närliggande varuhus nedbrinna
- 1869, 14. Tyskland. Lag ang. eldarliga oljor.
- 1874, 1. Stockholm. Stadsfullmäktige godkänna beredningsutskottets förslag ang. brandväsendets ordnande.
1875. I Stockholms gasverks stenkolsupplag började en brand, som fortsatte in i februari 1876, till dess man hunnit bortföra den skadade delen, 60,000 tunnor.
- 1876, 5. Brooklyn. Mis Conways teater, öppnad 1871, nedbrinner och 283 personer omkomma därvid, 97 personer afledo af de vid branden ådragna skadorna.
- 1881, 25. Warschau. Genom ropet »eld», uppgifvet af 2 ficktjuvar, som opererade i den till trängsel fyllda kyrkan och just blefvo gripna af polis, uppstod panik, hvarvid 26 personer ihjälkländes och ett stort antal skadades.
- 1890, 24. Brockton (U. S. A.) Kyrkan nedbrinner.
- 1890, 25. Edinburg. Brand i St Marys katedral. Panik uppstod, hvarvid många personer skadades.
- 1895, 6. Mariestads brand.
- 1903, 30. Chicago. Iroquisteatern nedbrinner, hvarvid 581 personer omkomna, 70 % på galleriet, 28 % på raderna och 2 % på öfriga platser.
- 1909, 7. Hamburg. Den stora gasklockan på Grasbrook instörtar och gasen antändes, hvarvid 13 personer dödas, 41 skadas, af hvilka sedermera 7 afledo.
1909. Första numret af Svenska Brandkårsförening utkommer. » » » Skånska Brandkårsförbundet Tidsskrift utkommer.
- 1910, 22. Chicago. Storbrand i Nelson Morris varuhus, hvarvid brandchefen, 8 officerare och 12 man blefvo ihjälslagna af ett ras.